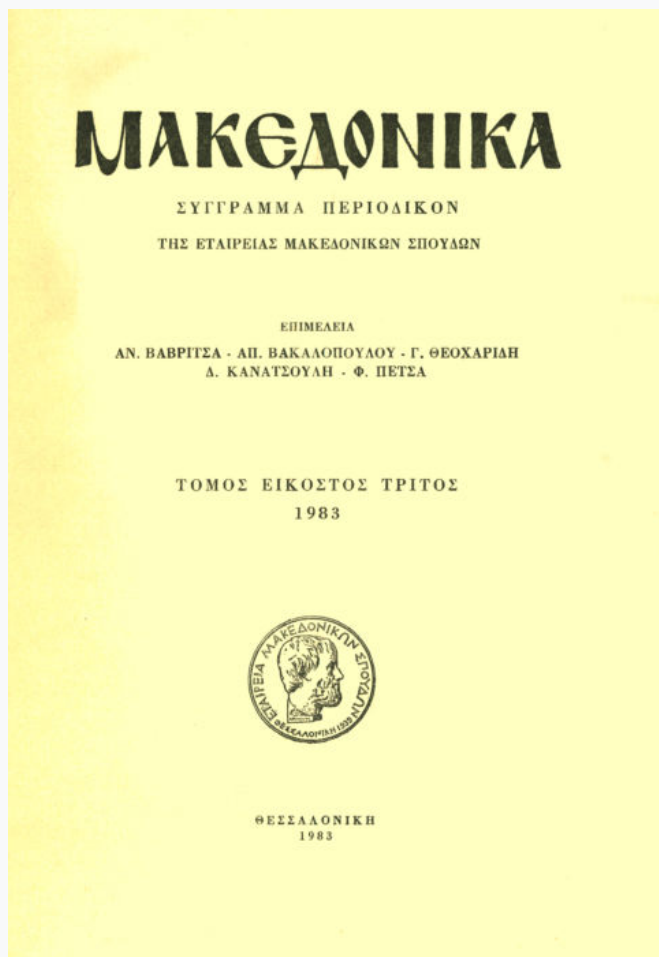

Μακεδονικά

Τόμ. 23, Αρ. 1 (1983)

Αρχιμ. Γεωργίου Καψάνη, καθηγουμένου Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου- Ορθόδοξος μοναχισμός και Άγιον Όρος

Αθαν. Αγγελόπουλος

doi: [10.12681/makedonika.354](https://doi.org/10.12681/makedonika.354)

Copyright © 2015, Αθαν. Αγγελόπουλος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αγγελόπουλος Α. (1983). Αρχιμ. Γεωργίου Καψάνη, καθηγουμένου Ιεράς Μονής Οσίου Γρηγορίου- Ορθόδοξος μοναχισμός και Άγιον Όρος. *Μακεδονικά*, 23(1), 413-414. <https://doi.org/10.12681/makedonika.354>

Β α σ ί λ η Τ ζ ι ώ λ η, 'Ο "Άγιος Παντελεήμων και ό Πλαταμόνας 'Ολύμπου, Λάρισα 1983, σσ. 184.

'Ο συγγραφέας, έμπορος στόν Πλαταμόνα και ιδιοκτήτης παλιά του ιδιωτικού γυμνασίου Πλαταμόνα, αγαπάει ιδιαίτερα τόν τόπο του, γι' αυτό και παράλληλα με τις καθημερινές βιοτικές μέριμνες συγκεντρώνει κάτω άπό τόν τίτλο του βιβλίου κύρια λαογραφικό ύλικό τών οικισμών του 'Αγίου Παντελεήμονος και Πλαταμόνα. Στο πρώτο μέρος δίδει τό γεωγραφικό και ιστορικό πλαίσιο τών δύο αυτών οικισμών και στο δεύτερο μέρος ασχολείται με τη συλλογή λαογραφικών στοιχείων (έθιμα, γιορτές, παιχνίδια). Σ' όλα αυτά δίδονται και μερικές πληροφορίες πού βοηθούν την έρευνα της τοπικής εκκλησιαστικής ιστορίας γύρω άπό την παλιά έπισκοπή Πλαταμόνος. Είναι συγκινητική ή προσπάθεια του συγγραφέα, πού τόν συνεπικουρεί φιλολογικά και μεθοδολογικά ό καθηγητής 'Απόστολος Ζιούρας, γόνος και αυτός του Παντελεήμονος, τό ύλικό, όπωσδήποτε, είναι ύποβοηθητικό γιά τούς λαογράφους και τούς ιστορικούς.

'Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Γ ρ η γ ό ρ η Β έ λ κ ο υ, 'Αργύριος Παπαρίζος (1764-1851), 'Αθήνα 1983, σσ. 144.

'Ο Γρηγόρης Βέλκος, δάσκαλος στην 'Ελασσόνα, είναι γνωστός στο εύρύτερο επισημονικό κοινό σάν ιστορικός συγγραφέας, έρευνητής και ιστοριοδίφης με κέντρο δράσεως τόν 'Όλυμπο. Είναι πολύ γνωστός άπό τό έργο του γιά την έπισκοπή Δομενίκου και 'Ελασσόνος, με τό όποιο ιδιαίτερα καταξιώνεται, και προβάλλει σάν παράδειγμα άνθρώπου φιλοπόνου γιά την προβολή της τοπικής έθνικής και εκκλησιαστικής ιστορίας. Σάν συνέχεια της καρποφόρου προσφοράς του είναι και τό τελευταίο αυτό έργο γιά τόν 'Αργύριο Παπαρίζο (1764-1851), διδάσκαλο του Γένους άπ' τό 1789 ώς τό 1844 στη Ραψάνη, στη Σέλιτσα, στη Σιάτιστα, στις Σέρρες, στην Καστοριά. Σέ τρία κεφάλαια πληροφορούμαστε γιά τη ζωή του (σσ. 15-40), γιά τό διδακτικό και μορφωτικό έργο του (σσ. 41-76) και γιά τό γενεαλογικό δένδρο του (σσ. 77-94). Σέ παράρτημα δημοσιεύεται μία σειρά άπό έγγραφα (σσ. 109-132), πού διαφωτίζουν τό πρόσωπο και τις σχέσεις του με διαπρεπείς συγχρόνους του. Είναι ή πρώτη αξιόλογη προσπάθεια άποκαταστάσεως του βίου και της δράσεως και της προσφοράς του διδασκάλου αυτού του Γένους. Μακάρι δέ, όπως γίνεται στην εργασία αυτή, νά γίνει και γιά άλλους διδασκάλους του Γένους, γιατί ή παιδεία στην τουρκοκρατία άποτελεί κεφάλαιο λαμπρό του Γένους, πού χρήζει έρευνας, γιατί μικρά μόνο βήματα έχουν γίνει μέχρι τώρα πρós την κατεύθυνση αυτή.

'Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

'Αρχμ. Γ ε ω ρ γ ί ο υ Κ α ψ ά ν η, καθηγουμένου 'Ιερās Μονής 'Οσίου Γρηγορίου- 'Ορθόδοξος μοναχισμός και 'Άγιον 'Όρος, 'Άγιον 'Όρος 1983, σσ. 48.

'Ο συγγραφέας, λόγιος μοναχός, γνωστός και άπό άλλα έργα του, δίδει έδω μιά ώραία γεύση της θεολογικής μαρτυρίας στο 'Άγιο 'Όρος, μέσα άπό μιά διάλεξη του στους «φίλους του 'Αγίου 'Όρους» τό 1981 στην 'Αθήνα. Τό πρώτο μέρος φέρει τόν τίτλο «Ευάγγελικός Μοναχισμός» (σσ. 7-24), ειδικότερου θεολογικού χαρακτήρος, τό δεύτερο, τό πιο ένδιαφέρον σέ σχέση με την πνευματικότητα του 'Αγίου 'Όρους, επιγράφεται «'Η θεο-

λογικὴ μαρτυρία τοῦ Ἁγίου Ὁρους» (σσ. 25-46). Λέγει χαρακτηριστικὰ ὁ συγγραφέας. «Τὸ Ἅγιον Ὅρος ὁμιλεῖ συνήθως μὲ τὴ σιωπὴ του. Αὐτὴ ἡ σιωπὴ, ποῦ εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, λέγει πολλὰ γιὰ ὅσους θέλουν νὰ καταλάβουν... Το Ἅγιον Ὅρος στὸ σύνολό του μὲ τὸ παρελθόν του καὶ τὸ παρόν του δίδει μαρτυρία Χριστοῦ. Μαρτυρία πιστέως, ἀγάπης καὶ ἐλπίδος. Μαρτυρία ζωῆς αἰωνίου. Μαρτυρία τῆς ἀληθινῆς καὶ εὐαγγελικῆς καὶ γι' αὐτὸ μαρτυρία θεολογικῆς» (σσ. 25-26). Βλέπει ὁ συγγραφέας αὐτὴν τὴ μαρτυρία μέσα ἀπὸ μερικὲς βιωματικὲς καταστάσεις στὸ ἴδιο τὸ Ὅρος, ὅπως π.χ. μέσα ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ μετάνοια, ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ ζώντος Θεοῦ, ἀπὸ τὴ θεανθρώπινη ζωὴ καὶ τὸ ἀνάλογο ἦθος, ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη κοινωνικὴ ζωὴ, ἀπὸ τὴν ὀρθόδοξη πίστη. Στεκόμαστε νὰ συζητήσουμε κάπως περισσότερο ἓνα σημεῖο ποῦ ἀναφέρεται στὴν κοινοτικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ὁ συγγραφέας εἶναι θιασώτης ὑπέρμαχος τῆς κοινοβιακῆς μοναχικῆς ζωῆς. Λέγει συγκεκριμένα: «Αὐτὸ τὸ εὐλογημένο κοινόβιο τῶν Ἱεροσολύμων συνεχίζεται χάριτι Θεοῦ στὰ κοινόβια ποῦ ἀποτελοῦν καὶ τὴ βάση τοῦ ἀγιορειτικοῦ μοναχισμοῦ. Τὰ ἰδιόρρυθμα, ὡς γνωστόν, γιὰ καιρικοὺς μόνο λόγους εἰσήχθησαν καὶ σιγὰ σιγὰ μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου μεταβάλλονται σὲ κοινόβια, ὅπως ἔγινε τελευταῖα μὲ τὶς Ἱερὲς Μονὲς Φιλοθέου, Σταυρονικήτα, Μ. Λαύρας, Δοχειαρίου καὶ Ξηροποτάμου» (σ. 38). Ἐχομε τὴ γνώμη ὅτι στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καὶ πνευματικότητα εἶναι ἀποδεκτὲς ὅλες οἱ μορφὲς μοναχικῆς ζωῆς, ποῦ εἶναι βασικὰ τέσσερις ἀνάλογα μὲ τὸ πνευματικὸ κουράγιο κάθε μοναχοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδιαίτερη προσωπικὴ ψυχασύνθεσή του, εἶναι ἡ κοινοβιακὴ, ἡ ἰδιόρρυθμη, ἡ κελλιωτικὴ καὶ ἡ ἐρημικὴ. Ἡ πρακτικὴ τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ κοινοβίου ἀλλὰ καὶ τοῦ ἰδιόρρυθμου τρόπου ζωῆς ἐνυπάρχει σ' ὅλες τὶς μορφὲς μοναχικῆς ζωῆς περισσότερη ἢ λιγότερη ἀνάλογα μὲ τὴ δεκτικότητα κάθε μοναχοῦ. Προσωπικὰ συμφωνοῦμε περισσότερο μὲ τὸν κοινοβιακὸ τρόπο μοναχικῆς ἀσκήσεως, ὅπως καὶ ὁ συγγραφέας, αὐτὸ ὅμως εἶναι μία καθαρὰ ὑποκειμενικὴ τοποθέτηση καὶ ἐμπειρία.

Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘΑΝ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ἱερομ. Ἰουστίνου Σιμωνοπετρίτου, «Ἀξίον Ἑστίν», ἡ θαυματουργὴ εἰκόνα τοῦ Πρωτάτου, Καρυὲς Ἁγίου Ὁρους 1982, σσ. 24+35 εἰκ.

Ὁ συγγραφέας, λόγιος Ἀγιορείτης μοναχὸς τῆς Σιμωνόπετρας, σὲ μία πολὺ καλαίσθητη καὶ προσεκτικὴ ἐκδόση δίδει συγκεντρωτικὰ μέσα ἀπὸ μίᾶ ἱστορικὴ ἐκθεση καὶ παράθεση ἀξιολόγων εἰκόνων τὴ θέση καὶ τὴν παράδοση στὸ Ἅγιον Ὅρος τῆς θαυματουργοῦ εἰκόνας τοῦ Πρωτάτου «Ἀξίον Ἑστίν». Τὸ κάνει αὐτὸ ὁ συγγραφέας μὲ ἀφορμὴ τὰ χίλια χρόνια ἀπὸ τὴν παράδοση τοῦ ἀρχαγγελικοῦ ὕμνου (982-1982), στὴ σειρά «Ἀγιορειτικὰ Τετράδια», ποῦ τὴν ἐγκαινιάζει μὲ τὴν ἐργασία του γιὰ τὸ «Ἀξίον Ἑστίν». Ἀναφέρεται στὸν ναὸ τοῦ Πρωτάτου, στὴν εἰκόνα καὶ στὴν ἱστορία της, στὸν ἀκριβὴ χρόνο τῆς ἀγγελολοφανείας, στὴ σύνθεση τοῦ ὕμνου, στὴν ἀκολουθία καὶ στὴ λιτανεία καὶ στὰ θαύματα τῆς εἰκόνας, τὰ ἀντίγραφα τῆς εἰκόνας «Ἀξίον Ἑστίν» καὶ τὴ συμβολικὴ θέση της στὸ ἐλληνικὸ Γένος. Γράφει γιὰ τὸ τελευταῖο χαρακτηριστικὰ ὁ συγγραφέας: «Στὶς 3 Ὀκτωβρίου 1913 οἱ ἀγιορεῖτες μοναχοί, ἀφοῦ ἔκαναν ἐκτενὴ δέηση μὲ δλονύκτια ἀγρυπνία στὸ ναὸ τοῦ Πρωτάτου συνέταξαν τὸ μνημειώδες ψήφισμα "τῆς αἰωνίου καὶ ἀδιασπάστου ἐνώσεως μετὰ τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος", τὸ ὁποῖο ὑπέγραψαν οἱ ἡγούμενοι καὶ προϊστάμενοι τῶν μοναστηριῶν, ἀφοῦ πρῶτα ἔβαζαν τρεῖς μετάνοιες μπροστὰ στὴν "ἐφέστιο τῶν ἐρεσίων», εἰκόνα τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ κατασπάζονταν μὲ βαθύτατη συγκίνηση καὶ δάκρυα τὴν πανάχραντο Δέσποινα καὶ ἔφορο τοῦ Ἀθῶ. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ καθαρογράφηκε, σφρα-